

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«УКРАЇНСЬКЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО:
ІСТОРІЯ, СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: Українська мова і література.

Спеціалізація: 035.01 Українська мова та література.

Спеціальність: 035. Філологія.

Галузь знань: 03. Гуманітарні науки.

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Українське термінознавство: історія, стан, перспективи
Викладачі	Пена Любов Іванівна
Контактний телефон викладача	0972168948
Е-mail викладача	liubov.pena@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Покликання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Обговорення загальнометодологічних і загальнонаукових аспектів курсу, особливостей виконання різних форм робіт. Згідно з графіком консультацій.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Вибіркова навчальна дисципліна «Українське термінознавство: історія, стан, перспективи» є частиною фахової освіти бакалаврів української філології та майбутніх висококваліфікованих фахівців. Під час її вивчення студенти поглиблюють свої знання у сфері термінології, здобуті в курсі сучасної української літературної мови.	
3. Мета і цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання дисципліни «Українське термінознавство: історія, стан, перспективи» є поглиблення здобутих у курсі сучасної української літературної мови знань студентів у галузі української термінології, ознайомлення з етапами розвитку й сучасним станом термінознавства, основними поняттями й системою термінів лінгвістики.</p> <p>Завдання (цілі):</p> <ul style="list-style-type: none"> – висвітлити питання історії розвитку мовознавчої термінології; – з'ясувати основні питання функціонування термінознавства на сучасному етапі; – ознайомити студентів із основними поняттями й термінологічною системою сучасного мовознавства; – формувати навички оперування фаховою термінологією та доречного її використання в наукових текстах; – ознайомити з перспективами розвитку українського термінознавства. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Під час вивчення ОК «Українське термінознавство: історія, стан, перспективи» студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей, зазначених в ОП «Українська мова і література»:</p> <p>Інтегральна компетентність:</p> <p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні. <p>Фахові компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній і письмовій формах, у різних жанровостильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у 	

- різних сферах життя.
7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту.
8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання:

3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.
12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.
19. Мати навички участі в наукових та / або прикладних дослідженнях у галузі української філології.
20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова / вибіркова
5	035 Філологія (Українська мова і література)	3	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практ. заняття	сам. роб.
1. Вступ. Термінознавство як наука. Мета й завдання вивчення дисципліни. Поняття про термін, його основні ознаки. Шляхи виникнення термінів. Термін і професіоналізм. Термін і номен. Кодифікація і стандартизація термінів.	2	2	4
2. Полісемія в термінології. Синонімія в терміносистемах. Варіанти і дублети. Питоме й інтернаціональне в термінології.		2	4
3. Становлення й розвиток української мовознавчої термінології. Зародки української термінології. Українська мовознавча термінологія у граматиках 16 ст. («Адельфотес», граматики Лаврентія Зизанія, Мелетія Смотрицького). Розвиток термінології в 19 ст. Роль НТШ в розбудові української термінології. Мовознавча термінологія в українських граматиках кінця 19-початку 20 ст. І.Огієнко про термінологію.	2	2	6

4. Роль С.Смаль-Стоцького і Т.Гартнера в історії становлення української мовознавчої термінології. Термінологія «Граматики української (руської) мови».	2	2	6
5. Внесок Є.Тимченка, О.Синявського, О.Курило в розвиток української термінології. Аналіз термінів, ужитих у граматиках, словниках та інших працях першої половини 20 ст.		2	8
6. Значення Інституту української наукової мови в розвитку термінологічної науки. З історії створення ІУНМ. Основні напрямки діяльності ІУНМ. Теоретичні засади термінотворення в ІУНМ.	2	2	6
7. Правопис і відмінювання мовознавчих термінів. Правопис термінів іншомовного походження. Відмінювання термінів. Закінчення -а, -я, -у, -ю в родовому відмінку однини (чол.р.). Використання власне українських та запозичених мовознавчих термінів.		2	8
8. Основні напрями сучасних термінознавчих досліджень. Ознайомлення з авторитетними термінологійними працями.	2	2	6
9. Українська термінографія. Термінографія як галузь мовознавства. Зв'язок термінографії з термінологією та лексикографією. З історії української термінографії. Підходи до укладання термінологічних словників: романтичний, європейський, консервативний.	2	1	6
10. Словники мовознавчих термінів. Статус термінних словників у системі лексикографічних праць. Словники лінгвістичних термінів, їх типи, принципи укладання. Українські електронні словники.		1	6
ЗАГАЛОМ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p> <p>Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою. Загальна максимальна сума балів за курс – 100 балів: 50 – за роботу під час семестру (відповіді на практичних заняттях, виконання завдань, тестування, різні види самостійної роботи, контрольна робота, термінологічний мінімум) і 50 б. – підсумкова залікова робота.</p>
Вимоги до письмових робіт	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань.
Практичні заняття	Опрацювання програмових питань зі всіх тем курсу. Форма: усна відповідь, дискусія, реферативне повідомлення, аналіз першоджерел, виконання вправ і завдань.
Умови допуску	Допуском до заліку є отримання позитивної підсумкової оцінки

до підсумкового контролю	(максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Під час визначення рейтингового підсумкового контролю враховується опрацювання тем, успішне виконання тестових завдань і контрольної роботи, КСР.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до всіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлені загальні морально-етичні принципи та правила поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>. За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>.

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.

Навчання за індивідуальним графіком. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань у системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентовано [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

Повторне вивчення дисципліни. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, має змогу проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](#) або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти можуть надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

8. Рекомендована література

Булик-Верхола С. З., Наконечна Г. В., Теглівець Ю. В. Основи термінознавства : навч. посіб. 3-є вид., допов. Львів: Львівська політехніка, 2016. 192 с.

Голянич М., Стефурак Р., Бабій І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. 2-ге вид., виправ. і доповнен. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с.

Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : “КМ Academia”, 2000. 216 с.

Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства : підручн. для студ. вищих навч. закл. Київ : Політехніка; ТОВ «Фірма “Періодика”», 2004. 124 с.

Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів : Світ, 1994. 216 с.

Пена Л.І. Лінгвістичні терміни у «Граматичі української (руської) мови» С.Смаль-Стоцького та Ф.Гартнера. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. Серія: Філологія*. Випуск 11. Вінниця, 2009. С. 40-44.

Пена Л.І. Мовознавча термінологія в «Нарисі сучасної української літературної мови» Ю.Шевельова *Південний архів. Збірник наукових праць. Філологічні науки*. Випуск LXXIII. Херсон, 2018. С. 31-34.

Симоненко Л. Лінгвістичні проблеми унормування наукової термінології. *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць*. Київ : КНЕУ, 2007. Вип. VII. С. 21–25.

Симоненко Л.О. Українське термінознавство: від витоків до сьогодення. *Наукова термінологія нового століття: теоретичні і прикладні виміри : збірник наукових праць*. Рівне, 2016.

Українська мова. Енциклопедія. 4-е вид. Київ : Укр. енциклопедія ім. М.П.Бажана, 2013.

Українська мова. Енциклопедія / За ред. І.В.Муромцева. Київ : Вид-во «Майстер-клас», 2011. 400 с.

Ципердюк О. Д. Мовознавча термінологія в праці Є. Тимченка “Номінатив і датив в українській мові”. *Слово : Прикарпатський вісник НТШ*. Івано-Франківськ, 2015. № 2 (30). С. 105-114.

Публікації в академічних журналах «Мовознавство» (Інститут мовознавства імені О.Потебні НАН України) та «Українська мова» (Інститут української мови НАН України).

Вісники та збірники міжнародних наукових конференцій «Проблеми української термінології», що періодично проводяться в Національному університеті «Львівська політехніка».

Пена Любов Іванівна,
доцент кафедри української мови